

Enkele cijfers van de teelt van fabrieksspinazie

De teelt van fabrieksspinazie was tot 1955 gebonden aan het bezit van de erkenning als groenteteler en aan de vaste teeltvergunning. Sedert 1955 kan iedere als zodanig erkende groenteteler extra teeltvergunning voor fabrieksspinazie aanvragen. Door deze mogelijkheid vindt een verschuiving van de teelt plaats naar nieuwe productiegebieden.

Omvang en plaats van de produktie

Uit tabel 1 blijkt een duidelijke toename van de door de verwerkende industrieën afgenomen hoeveelheid. Meer dan één derde deel van de totale produktie wordt tot blikspinazie verwerkt.

Dit aandeel is nog groter, wanneer de verwerkte hoeveelheid wordt betrokken op de aanvoer in mei en de eerste helft van juni. Naar schatting bedraagt dit percentage 40-45.

Om een indruk te krijgen over de omvang van de produktie in de belangrijkste productiegebieden, moeten we gebruik maken van de gegevens van de veilingen, omdat de C.B.S.-cijfers een splitsing naar productiegebied niet mogelijk maken. Bij het beoordelen van deze cijfers moet men er rekening mee houden dat de veilingaanvoer van spinazie over de periode 1950-1957 gemiddeld 80% bedraagt van de door het C.B.S. opgegeven hoeveelheden.

Tabel 1. Recente ontwikkeling afzet fabrieksspinazie

Verbruikte hoeveelheid	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Door de industrie (in 1000 ton)	8,3	4,8	5,5	7,2	12,5	13,0	15,2	11,5
In procenten van de totale produktie	27,3	18,5	20,4	23,7	37,7	34,6	38,6	33,6

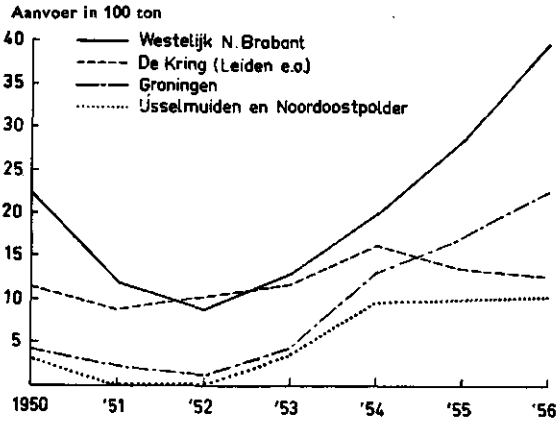
¹ De gegevens voor dit artikel zijn ontleend aan het L.E.I.-rapport nr. 290: 'Onderzoek naar de kostprijzen van spinazie en stambonen voor industriële verwerking'. Dit rapport kan besteld worden door

overschrijving van f 3,50 op postrekening 41.22.35 van het Landbouw-Economisch Instituut te 's-Gravenhage, met vermelding: 'Voor toe te zenden rapport nr. 290'.

A

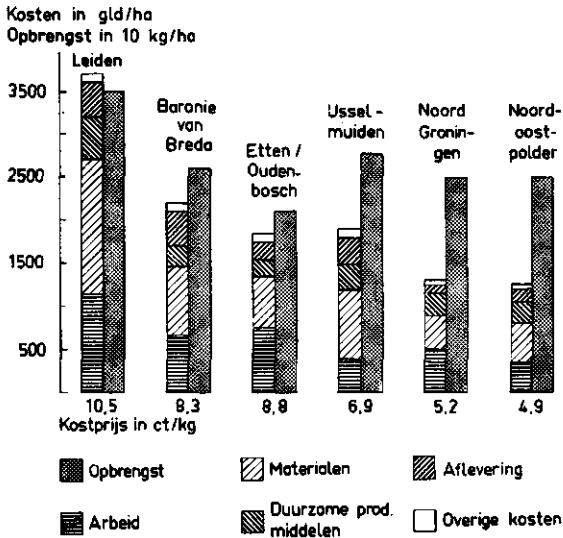
De oorzaak van deze verschillen ligt in de teeltmethode.

Figuur 1. Aandeel van enkele belangrijke productiegebieden in de aanvoer van fabrieksspinazie

Uit figuur 1 blijkt, dat het westelijk deel van Noord-Brabant het belangrijkste productiegebied is. De hoeveelheid spinazie, die in de Kring met als voornaamste centrum Leiden e.o. werd aangevoerd, is in de loop der jaren vrij constant gebleven. Het nieuwere gebied Noord-Groningen verzorgde een steeds groter aandeel in de totale aanvoer, terwijl ook — dank zij de uitbreiding van de teelt in de Noordoostpolder sinds 1953 — de IJsselstreek in toenemende mate aan de productie deelneemt. Dat deze uitbreiding in de laatste jaren bijna tot stilstand kwam, werd veroorzaakt door een inkrimping in het gebied rond IJsselmuiden, die de uitbreiding in de Noordoostpolder nagenoeg compenseerde. Het was niet mogelijk apart cijfermateriaal voor IJsselmuiden en de Noordoostpolder te verkrijgen. In Noord-Groningen en de Noordoostpolder heeft de beschikbaarstelling van extra teeltvergunning de uitbreiding belangrijk gestimuleerd.

Figuur 2. Overzicht van de produktiekosten, de kg-opbrengst en de kostprijs per productiegebied

Kostprijsverschillen tussen de productiegebieden

Het is duidelijk, dat van de mogelijkheid tot het telen van een bepaald produkt pas gebruik wordt gemaakt wanneer de teelt lonend is. Over de opbouw van de kostprijzen geeft figuur 2 een beeld. De hoge kostprijs in Leiden e.o. ondanks de hoge kg-opbrengst wordt veroorzaakt door de hoge produktiekosten. Dat IJsselmuiden een lagere kostprijs heeft dan de Westbrabantse gebieden, is het gevolg van een hogere kg-opbrengst. De zeer lage kostprijs in Noord-Groningen en de Noord-oostpolder is het gevolg van de lage produktiekosten. In de hierna volgende bespreking over de voornaamste oorzaken van de verschillen in produktiekosten en opbrengsten zal vooral aandacht worden geschonken aan de verschillen in teeltmethode.

Verschillen in produktiekosten

De kosten van de *arbeid* maken 25-44% van de totale kosten uit. In Leiden e.o. zijn deze zeer hoog, in westelijk Noord-Brabant aan de hoge kant en in de andere centra aan de lage kant.

635.41:530
635.41:330.5
330.523:635.41
A

In *Leiden e.o.* wordt de teelt op het kleine, intensieve groenteteeltbedrijf uitgeoefend. Het zaaiklaarmaken van de grond kost gemiddeld 100 uur meer dan in de andere gebieden. De grond wordt dan ook zeer intensief bewerkt; hij wordt na het ploegen en frezen met de hand geëgd, getrapt, geklauwd en gerold. Ook aan het oogsten en veilingklaarmaken wordt veel arbeid besteed. Enerzijds is dit het gevolg van de hoge kg-opbrengst, anderzijds van het feit, dat de spinazie fijn wordt gesneden en netjes in kisten van 8 kg wordt verpakt.

In het *westelijk deel van Noord-Brabant* is het arbeidsverbruik zowel op het kleine, intensieve groenteteeltbedrijf in Breda e.o. als op het gemengde landbouwbedrijf in de omgeving van Etten-Oudenbosch, aan de hoge kant. Dit is voor een deel het gevolg van de bemesting met stalmest. In Etten-Oudenbosch, waar het gewas op rijen wordt geteeld, wordt bovendien vrij veel arbeid besteed aan de onkruidbestrijding, terwijl in Breda e.o. het oogsten relatief meer arbeid vraagt. Hier wordt het produkt namelijk afgewogen in kisten van 8 kg.

In *IJsselmuiden* wordt de teelt uitgeoefend op het kleine, intensieve groenteteeltbedrijf. De arbeidsbehoefte is er aanmerkelijk lager dan in de reeds besproken centra. Dit houdt verband met een geringer stalmestverbruik en minder oogst-
arbeid. De spinazie wordt grover geoogst en ongewogen in kisten van ongeveer 15 kg ter veiling
aangevoerd.

In *Noord-Groningen en de Noordoostpolder* is de arbeidsbehoefte van de spinazieteelt gering als gevolg van de extensieve teeltwijze, die op het grotere en sterker gemechaniseerde bedrijf mogelijk is. De spinazie wordt zeer grof en laat geoogst en los verladen op vrachtauto's van de fabrieken. Deze verschillen in teeltwijze hebben vrij grote verschillen in arbeidsbehoefte tot gevolg: Leiden e.o. 600 manuren; westelijk Noord-Brabant \pm 400 manuren; IJsselmuiden 250 manuren en Noord-Groningen en de Noordoostpolder \pm 170 manuren.

De kosten van de *materialen* maken eveneens een

belangrijk percentage van de totale kosten uit, nl. 32-42%. In Leiden e.o. zijn deze kosten zeer hoog als gevolg van het gebruik van vloeibare mest en een hoog zaadverbruik. De betrekkelijk hoge kosten in het westelijk deel van Noord-Brabant hangen samen met het stalmestgebruik, terwijl in IJsselmuiden het zaadverbruik aan de hoge kant is.

In Noord-Groningen en de Noordoostpolder bestaan de materiaalkosten slechts uit kosten voor kunstmest en kosten voor een relatief geringe hoeveelheid zaad.

Met de verschillen in kosten van arbeid en materialen zijn de belangrijkste verschillen in produktiekosten verklaard. Van de overige kostenbestanddelen worden hier alleen de kosten van aflevering genoemd. Deze variëren met de kg-opbrengst, het veilingpercentage, de fusthuur en de wijze van afzet (direct naar de fabriek zoals in Noord-Groningen en de Noordoostpolder of via de veiling zoals in de overige gebieden).

Verschillen in kg-opbrengst en kwaliteit

De in figuur 2 vermelde opbrengsten zijn gemiddelden per gebied. De kg-opbrengst van spinazie is in hoge mate afhankelijk van de tijd waarop het produkt wordt geoogst. De opbrengst van spinazie die in bijna bloeiende toestand geoogst wordt, kan gemakkelijk tweemaal zo hoog zijn als wanneer ze jong wordt geoogst.

De hoge kg-opbrengst van 35 ton per ha in Leiden e.o. is dan ook des te opmerkelijker, omdat dit fijne bladspinazie betreft. De hoge opbrengst is alleen te verklaren uit de zeer intensieve teeltwijze, die zoals reeds werd gezegd met hoge kosten gepaard gaat.

In IJsselmuiden wordt de spinazie grover geoogst dan in het westelijk deel van Noord-Brabant; dientengevolge is de kg-opbrengst er hoger. Dat, ondanks de extensieve teeltwijze, de kg-opbrengst in de Noordoostpolder en Noord-Groningen 25 ton per ha bedraagt, is te danken aan de omstandigheid, dat de meeste spinazie in deze gebieden pas geoogst wordt wanneer ze bijna in bloei staat.

Opbrengstprijis en kostprijis

Om een indruk te krijgen van de rentabiliteit van de teelt, wordt in tabel 2 een overzicht ge-

geven van de opbrengstprijzen van de fabrieksspinazie in de verschillende gebieden. Ter vergelijking is de kostprijis 1958 opgenomen.

Tabel 2. *Veilingprijis van fabrieksspinazie in glds. per 100 kg*

	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	Kostprijis 1958	
De Kring	8,6	9,3	9,5	10,0	12,9	12,1	12,2	—	Leiden	10,5
Baronie van Breda	7,9	7,6	7,3	9,9	11,0	9,3	9,0	—	Breda	8,3
									Oudenbosch/ Etten	8,8
IJsselstreek	6,7	8,0	8,0	8,8	9,6	9,6	9,0		IJsselmuiden	6,9
									N.O.Polder	4,9
N.-Groningen	7,1	6,0	9,7	11,1	7,2	9,0	8,5	—	N.-Groningen	5,2
Nederland	8,1	8,4	8,6	9,9	10,8	9,6	9,5	10,4		

Uit deze tabel blijkt, dat de opbrengstprijis in de Kring (Leiden e.o.) steeds hoger is dan in de andere gebieden, hetgeen het gevolg is van de vroege aanvoer van een goed kwaliteitsprodukt, voor een belangrijk deel bestemd voor de diepvriesindustrie.

Voor het overige zijn de verschillen van gebied tot gebied vaak groot, zonder dat er een bepaalde lijn in de verschillen valt te ontdekken. De oorzaak van de variaties ligt voornamelijk hierin, dat in het ene jaar een groter percentage tegen een vaste prijs wordt geleverd dan in het andere jaar. Dit percentage wisselt sterk van gebied tot gebied. Als de opbrengstprijis vergeleken wordt met de kostprijis, mag geconcludeerd worden dat de teelt in de afgelopen periode rendabel is geweest. Dit geldt echter alleen bij afname van de totale aanvoer, daar de in tabel 2 vermelde prijzen slechts betrekking hebben op het verkochte produkt.

In de tweede plaats realiseren men zich dat in de kostprijis geen beloning voor de eigenlijke ondernemersarbeid en het ondernemersrisico is opgenomen. De hogere kostprijis in Leiden e.o. ten opzichte van de Baronie van Breda is ruimschoots

vergoed door een hogere opbrengstprijis. Dit geldt echter niet, wanneer de Baronie van Breda en IJsselmuiden worden vergeleken met Noord-Groningen en de Noordoostpolder.

De conclusie is dan ook dat de extensieve teelt op het grotere bedrijf gedurende de laatste jaren beter rendabel is geweest dan de intensieve teelt op het kleine bedrijf.

Summary

A few figures about the growing of canning spinach

The article deals with the extent and profitability of the growing of canning spinach. It appears that yield and cost price are considerably affected by the methods of cultivation. Of late years the extensive method of growing of canning spinach has been more remunerative than the intensive method, which is far more expensive.

The quality, too, is influenced by the method of cultivation. Extensively grown canning spinach is harvested in a much coarser condition than the intensively grown product, and contains far more stalks. The question of how far the coarseness of the product is reflected in the quality of the canned spinach falls outside the scope of this article.